

DOI: <https://doi.org/10.32782/ecovis/2026-2-14>
УДК 336.13:004

Рожко Олександр Дмитрович

*доктор економічних наук, професор,
проректор з науково-педагогічної роботи,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-5387-1801>*

Новохатко Олексій Миколайович

*магістр менеджменту організацій,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-7248-9541>*

ЕВОЛЮЦІЯ ТЕОРЕТИЧНИХ КОНЦЕПЦІЙ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

У статті систематизовано наукові підходи до трактування сутності фінансового моніторингу, визначено його місце у системі фінансового контролю, аудиту та ризик-менеджменту, а також узагальнено еволюцію наукових поглядів на його функціональне призначення. Виокремлено основні концептуальні напрями розвитку фінансового моніторингу, серед яких інституційний розвиток, оцінювання ефективності функціонування системи, цифрова трансформація, інтелектуалізація аналітичних процесів, розвиток систем раннього попередження та формування підходів до управління на основі даних. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання запропонованих узагальнень під час подальших наукових досліджень, удосконалення методичних підходів до організації фінансового моніторингу та розвитку цифрових механізмів інформаційно-аналітичного забезпечення управління публічними фінансами.

Ключові слова: фінансовий контроль, фінансовий моніторинг, цифрове врядування, публічні фінанси, фінансова безпека, управління ризиками, інформаційно-аналітичне забезпечення, штучний інтелект, великі дані, цифровізація.

Oleksandr Rozhko

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Vice-Rector for Academic Affairs,
Taras Shevchenko National University of Kyiv*

Oleksii Novokhatko

*Master of Organisational Management,
Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy*

EVOLUTION OF THEORETICAL CONCEPTS OF FINANCIAL MONITORING UNDER THE DIGITAL TRANSFORMATION OF PUBLIC FINANCE

The relevance of the study is driven by the active digital transformation of the public finance management system, accompanied by the implementation of digital platforms, automated information systems, artificial intelligence technologies, and big data analytics. These changes require a reconsideration of the theoretical foundations of financial monitoring, clarification of its role within the public finance management system, and identification of contemporary directions for its development in response to emerging digital challenges. The purpose of the article is to generalise the evolution of the theoretical foundations of financial monitoring and to identify the conceptual directions of their development under the digital transformation of public finance. To achieve this objective, the following research methods were employed: analysis and synthesis to examine theoretical approaches to the interpretation of financial monitoring; comparison to identify the stages of the evolution of its concept and contemporary scientific approaches; systematisation and generalisation to determine the conceptual directions of financial monitoring development under digital transformation; the structural-logical method to develop the author's conceptual generalisation of the evolution of the theoretical foundations of financial monitoring; and the graphical method to visualise the research findings. The article systematises scientific approaches to defining the essence of financial monitoring, identifies its place within the system of financial control, auditing, and risk management, and summarises the evolution of scientific views regarding its functional purpose. The main conceptual directions of financial monitoring development are identified, including institutional development, assess-

© Рожко О.Д., Новохатко О.М., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

ment of system performance, digital transformation, intellectualisation of analytical processes, the development of early warning systems, and the formation of data-driven management approaches. It is demonstrated that modern financial monitoring is gradually evolving from a control mechanism into a digital information and analytical system supporting managerial decision-making, focused on risk forecasting, ensuring transparency, and improving the efficiency of public finance management.

Keywords: financial control, financial monitoring, digital governance, public finance, financial security, risk management, information and analytical support, artificial intelligence, big data, digitalisation.

Постановка проблеми. Цифрова трансформація публічного сектору суттєво змінює підходи до управління фінансовими ресурсами держави. Поширення цифрових платформ, автоматизованих інформаційних систем, електронних фінансових сервісів і технологій обробки великих масивів даних створює нові можливості для підвищення прозорості фінансових процесів, але водночас супроводжується появою нових фінансових ризиків і загроз [1]. У таких умовах особливого значення набуває здатність держави забезпечувати своєчасне виявлення підозрілих фінансових операцій, прогнозувати потенційні ризики та оперативно реагувати на них. Додаткової актуальності ця проблема набуває внаслідок необхідності протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, корупційним проявам і незаконному використанню публічних коштів, а також виконання міжнародних стандартів у сфері фінансової безпеки. За таких умов фінансовий моніторинг поступово виходить за межі традиційної контрольної функції та стає важливою складовою цифрового управління публічними фінансами, що актуалізує необхідність переосмислення його теоретичних засад відповідно до сучасного етапу цифрового розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні наукові дослідження засвідчують зростання уваги до проблематики фінансового моніторингу в контексті цифровізації публічних фінансів, розвитку фінансових технологій, ризик-орієнтованого управління та впровадження інструментів штучного інтелекту. Зокрема, у роботі М. Сіньковського та ін. фінансові технології розглядаються як важливий інструмент модернізації управління державними фінансами, що сприяє автоматизації фінансових процесів, підвищенню прозорості та посиленню аналітичної складової прийняття управлінських рішень [1]. О. Столяренко та О. Яценко акцентують увагу на сучасних тенденціях розвитку системи фінансового моніторингу України, серед яких важливе місце займають цифровізація, ризик-орієнтований підхід, удосконалення інформаційного обміну та адаптація національної системи до нових фінансових загроз [2, с. 14–20]. Організаційно-правові засади фінансового моніторингу в Україні досліджено у праці К. Сочки, де фінансовий моніторинг розглядається як система правових, інституційних та організаційних заходів, спрямованих на протидію легалізації незаконних доходів і забезпечення фінансової безпеки держави [3, с. 442–457]. Схожий під-

хід простежується у дослідженні О. Карапетян та ін., які визначають фінансовий моніторинг як складову державного фінансового контролю та аналізують правові засади його здійснення в Україні [4, с. 6–9]. Ці праці формують важливу теоретичну основу для розуміння фінансового моніторингу як інституційного елемента системи управління публічними фінансами.

У зарубіжних дослідженнях значна увага приділяється цифровим і аналітичним інструментам фінансового моніторингу. Так, Р. І. Т. Єнсен та ін. розглядають проблему формування синтетичних наборів даних для тестування методів протидії відмиванню коштів, що є важливим для розвитку алгоритмічних моделей фінансового моніторингу та підвищення якості їх перевірки [5]. Л. Родрігес Валенсія та ін. систематизують дослідження щодо застосування штучного інтелекту у сфері комплаєнсу та виявлення шахрайства в операціях із криптовалютами, підкреслюючи значення AI, машинного навчання та автоматизованої аналітики для ідентифікації фінансових ризиків [6]. Окремий напрям сучасних досліджень пов'язаний із розвитком ризик-орієнтованого підходу. Е. Агуеле аналізує впровадження ризик-орієнтованого підходу у процедурах належної перевірки клієнтів, показуючи його вплив не лише на ефективність фінансового моніторингу, а й на фінансову інклюзію окремих груп користувачів фінансових послуг [7]. М. Ріккарді пропонує заснований на даних підхід до вимірювання ризику відмивання коштів та досліджує його взаємозв'язок із корупцією, що розширює теоретичні засади фінансового моніторингу від контролю окремих операцій до комплексного оцінювання ризикового середовища [8]. Г. Ван розглядає побудову механізму моніторингу фінансових ризиків в умовах Big Data, акцентуючи увагу на значенні інтелектуальних систем підтримки рішень, аналітичних алгоритмів та цифрових технологій для своєчасного виявлення фінансових загроз [9].

Попри наявність значної кількості досліджень, присвячених фінансовому моніторингу, цифровізації публічних фінансів, ризик-орієнтованому підходу та застосуванню штучного інтелекту, окремі аспекти цієї проблематики залишаються недостатньо систематизованими. У наукових працях переважає розгляд або правових та організаційних засад фінансового моніторингу, або окремих цифрових інструментів його реалізації. Водночас недостатньо уваги приділено цілісному аналізу еволюції теоретичних засад фінансового моніторингу саме в умо-

вах цифрової трансформації публічних фінансів. Потребує подальшого обґрунтування перехід від традиційного розуміння фінансового моніторингу як інструменту контролю та комплаєнсу до його трактування як інтегрованої цифрової системи управління фінансовими ризиками, що забезпечує прогнозування загроз, прозорість публічних фінансів та інформаційно-аналітичну підтримку управлінських рішень.

Формулювання цілей статті. Метою статті є узагальнення підходів до еволюції теоретичних засад фінансового моніторингу та формування цілісного концептуального бачення його розвитку в умовах цифрової трансформації публічних фінансів, що відображає перехід від традиційної контрольної моделі до цифрової інформаційно-аналітичної системи підтримки управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансовий моніторинг є одним із елементів системи управління публічними фінансами, оскільки забезпечує спостереження, аналіз і контроль фінансових операцій з метою виявлення та запобігання порушенням фінансового законодавства. Його функціонування спрямоване на протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, а також іншим фінансовим правопорушенням [3, с. 444]. Розвиток цифрових технологій поступово розширив сферу застосування фінансового моніторингу, перетворивши його не лише на інструмент контролю, а й на важливий механізм інформаційно-аналітичної підтримки управління публічними фінансами. За своєю сутністю фінансовий моніторинг є системою правових, організаційних, інформаційних та аналітичних заходів, спрямованих на виявлення, перевірку й оцінювання фінансових операцій, які можуть містити ознаки ризику або порушення законодавства. Його основним завданням є своєчасне отримання, аналіз та передача інформації про підозрілі фінансові операції для прийняття відповідних управлінських рішень і запобігання можливим фінансовим загрозам [10, с. 290].

Крім того, фінансовий моніторинг займає особливе місце у системі фінансового контролю. На відміну від традиційного контролю, який здебільшого спрямований на перевірку вже здійснених операцій, фінансовий моніторинг має превентивний характер і дозволяє виявляти потенційні ризики ще на етапі проведення фінансових операцій. При цьому він тісно взаємодіє з аудитом та ризик-менеджментом: аудит оцінює достовірність і законність фінансової інформації, ризик-менеджмент визначає та мінімізує можливі ризики, а фінансовий моніторинг забезпечує їх своєчасне виявлення шляхом постійного спостереження за фінансовими потоками [11, с. 223]. Для більш повного розуміння сутності фінансового

моніторингу доцільно розглянути основні теоретичні підходи до його визначення, узагальнення яких наведено в табл. 1.

Як бачимо, у ранніх дослідженнях основна увага приділяється законодавчому регулюванню, організації державного та первинного фінансового моніторингу, а також його ролі у протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Саме такого підходу дотримуються М. С. Уткіна та ін. [12, с. 1019–1027], які розглядають фінансовий моніторинг як багаторівневу систему державних і первинних заходів, що забезпечує виконання контрольної, регуляторної, інформаційної та превентивної функцій.

Подальший розвиток наукових поглядів пов'язаний із переходом до ризик-орієнтованої моделі. Н. Москаленко та К. Дідківська [13, с. 51–58] акцентують увагу на забезпеченні фінансової безпеки через інтеграцію державного нагляду, міжнародних стандартів та управління ризиками, тоді як В. Коваленко та ін. [14, с. 353–370] пропонують оцінювати ефективність фінансового моніторингу за системою інтегральних показників, що характеризують рівень досягнення цілей фінансової безпеки.

Наступний етап розвитку теоретичних підходів характеризується переходом від переважно контрольної функції до аналітичної та прогностичної. Ю. Денисовець [11, с. 222–228] визначає фінансовий моніторинг як безперервний автоматизований процес раннього виявлення ризиків, а О. Лега та ін. [15] пов'язують його розвиток із цифровізацією, автоматизованою обробкою даних та інтеграцією інформаційних систем.

Зарубіжні дослідження демонструють подальше розширення функціональних можливостей фінансового моніторингу. К. Боудт та ін. [16] обґрунтовують використання великих масивів даних і відкритих інформаційних джерел для виявлення фінансових ризиків, Е. Халфорд та ін. [17, с. 30–49] розглядають можливості застосування алгоритмів машинного навчання для автоматизованої оцінки ризиків, а Л. Моура та ін. [18] доповнюють цей підхід принципами пояснюваного та відповідального використання штучного інтелекту. Д. Козенков та ін. [10, с. 289–296] розглядають фінансовий моніторинг як цифровий інструмент підтримки управлінських рішень, орієнтований на прогнозування ризиків, підвищення прозорості та ефективності управління публічними фінансами.

Отже, узагальнення наведених підходів свідчить про послідовну трансформацію концепції фінансового моніторингу: від системи контролю за фінансовими операціями до цифрової, ризик-орієнтованої та інтелектуальної системи, яка забезпечує аналітичну підтримку управління публічними фінансами. Саме така еволюція теоретичних підходів покладена в основу авторського узагальнення, представленого на рис. 1.

Таблиця 1

Теоретичні підходи до визначення сутності фінансового моніторингу

Автор(и)	Ключові характеристики фінансового моніторингу	Теоретичний підхід
М. Уткіна та ін.	Фінансовий моніторинг розглядається як законодавчо визначена багаторівнева система державних і первинних заходів, спрямованих на виявлення, аналіз, запобігання та протидію легалізації злочинних доходів. Виокремлено регуляторну, контрольну, аналітичну, інформаційну та превентивну функції.	Функціонально-інституційний підхід, відповідно до якого фінансовий моніторинг є складовою системи державного фінансового контролю та фінансової безпеки.
Н. Москаленко, К. Дідківська	Фінансовий моніторинг трактується як комплексний механізм забезпечення фінансової безпеки, що поєднує державний нагляд, міжнародну взаємодію, ризик-орієнтований контроль та адаптацію до нових фінансових загроз.	Безпеково-ризик-орієнтований підхід, що інтегрує національні механізми фінансового моніторингу із міжнародними стандартами.
В. Коваленко та ін.	Фінансовий моніторинг визначається як система законодавчо регламентованих заходів, ефективність якої повинна оцінюватися за інтегральними показниками та рівнем досягнення цілей фінансової безпеки.	Системно-оцінювальний підхід, орієнтований на вимірювання результативності функціонування системи фінансового моніторингу.
Ю. Денисовець	Фінансовий моніторинг визначено як безперервний автоматизований процес спостереження за фінансовими операціями, який забезпечує раннє виявлення ризиків та інформаційну підтримку аудиту й фінансового контролю.	Превентивно-аналітичний підхід, що розглядає моніторинг як інструмент раннього реагування та ризик-орієнтованого управління.
О. Лега та ін.	Моніторинг розглядається як цифровий процес аналізу фінансових операцій, заснований на автоматизованій обробці даних, інтеграції інформаційних систем та використанні ризик-орієнтованих алгоритмів.	Цифровий підхід, що відображає перехід від вибіркового контролю до безперервного цифрового моніторингу.
К. Боудт та ін.	Фінансовий моніторинг трактується як система комплексного аналізу інформації, що використовує медіадані, відкриті джерела інформації та системи раннього попередження для виявлення потенційних фінансових ризиків.	Інформаційно-аналітичний підхід, заснований на використанні Big Data, медіамоніторингу та інтелектуальної аналітики.
Е. Халфорд та ін.	Фінансовий моніторинг розглядається як інтелектуальна система аналізу фінансових операцій, що поєднує традиційні механізми контролю з алгоритмами машинного навчання для автоматизованого оцінювання ризиків.	AI-орієнтований підхід, заснований на використанні технологій машинного навчання для підвищення ефективності фінансового моніторингу.
Л. Моура та ін.	Фінансовий моніторинг визначається як інтелектуальна система управління ризиками, що інтегрує штучний інтелект, великі дані, пояснювані алгоритми та принципи відповідального використання цифрових технологій.	Інтелектуально-аналітичний підхід, що поєднує цифрову аналітику, управління ризиками та вимоги прозорості алгоритмів.
Д. Козенков та ін.	Фінансовий моніторинг розглядається як цифровий інструмент підтримки управлінських рішень, що забезпечує прогнозування ризиків, аналітичний супровід, прозорість і підзвітність управління публічними фінансами.	Data-driven управлінський підхід, орієнтований на використання цифрових технологій і штучного інтелекту для підтримки прийняття управлінських рішень.

Джерело: сформовано авторами на основі [10-18]

Як показано на рис. 1, якщо на початковому етапі фінансовий моніторинг розглядався переважно як нормативно регламентована система контролю фінансових операцій і протидії фінансовим правопорушенням, то подальший розвиток наукових підходів пов'язаний із посиленням його ролі у забезпеченні фінансової безпеки, застосуванні ризик-орієнтованих методів управління та оцінюванні ефективності функціонування системи.

Наступним етапом стало впровадження автоматизованого аналізу даних, цифрових інформаційних систем та сучасних аналітичних технологій, що дало змогу перейти від контролю окремих опе-

рацій до безперервного моніторингу фінансових процесів. Цифровізація істотно змінила не лише інструментарій системи фінансового моніторингу, а й теоретичні засади її функціонування. Використання технологій штучного інтелекту, великих даних, машинного навчання, інтегрованих інформаційних систем та інтелектуальної аналітики сприяло формуванню нового підходу, відповідно до якого фінансовий моніторинг перетворюється на інформаційно-аналітичну платформу підтримки управлінських рішень у сфері публічних фінансів. За таких умов його основним призначенням стає не лише виявлення фінансових порушень, а й прогно-

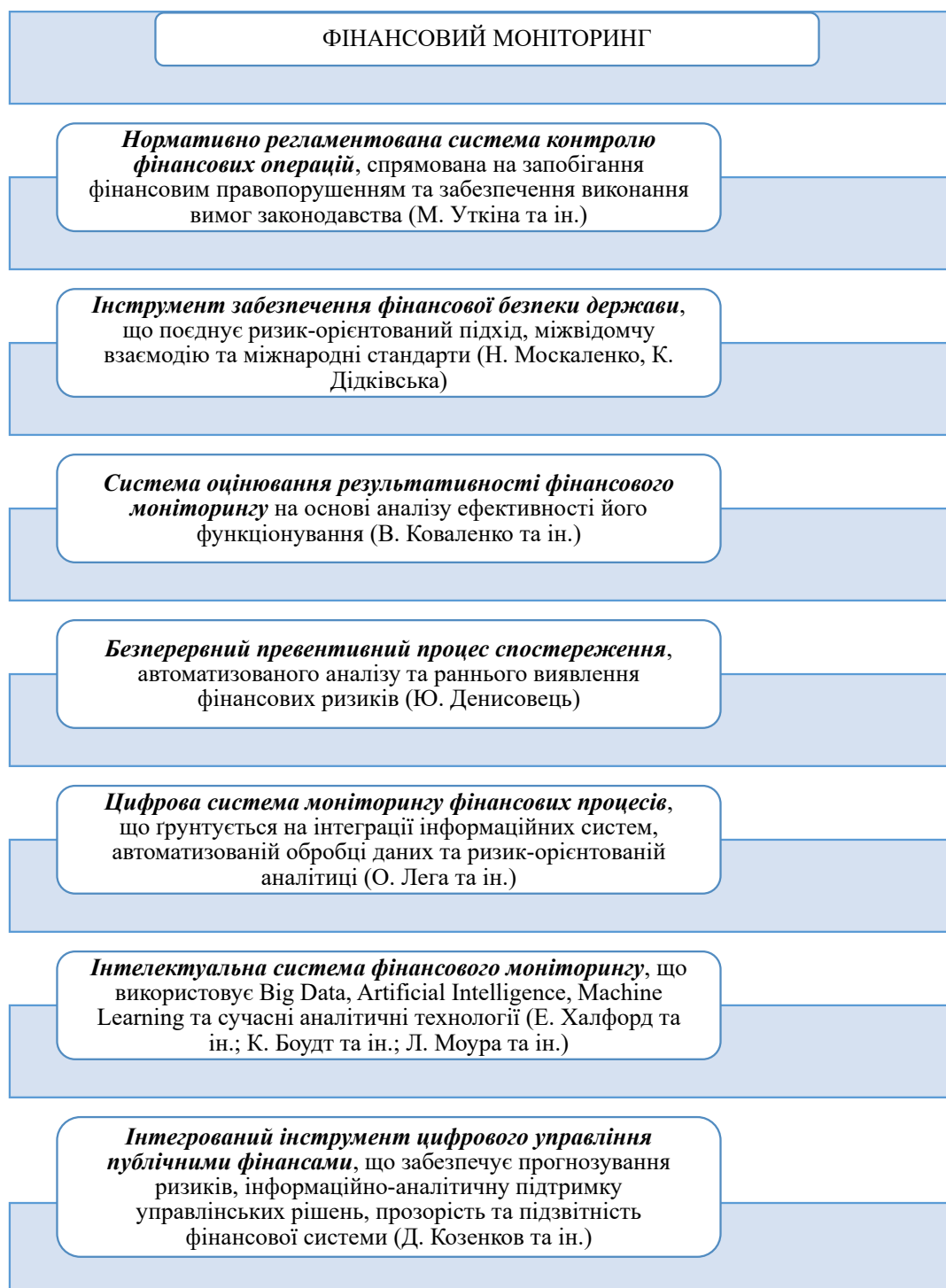

Рис. 1. Еволюція концепції фінансового моніторингу в умовах цифрової трансформації публічних фінансів

Джерело: сформовано авторами на основі [10-18]

зування ризиків, підвищення прозорості фінансових потоків, забезпечення підзвітності та підвищення ефективності управління державними фінансовими ресурсами.

Тож сьогодні розвиток фінансового моніторингу характеризується переходом від традиційної контрольної моделі до цифрової ризик-орієнто-

ваної системи, що інтегрує аналітичні технології, автоматизовану обробку даних і цифрові інструменти підтримки прийняття управлінських рішень. Для більш детального розкриття основних напрямів цієї трансформації доцільно узагальнити концептуальні зміни, які відбулися під впливом цифрової зації публічних фінансів, що представлено в табл. 2.

Таблиця 2

**Концептуальні напрями розвитку фінансового моніторингу
в умовах цифрової трансформації публічних фінансів**

Напрямок розвитку	Основні концептуальні положення	Очікуваний ефект для системи управління публічними фінансами
Інституційний розвиток фінансового моніторингу (М. С. Уткіна, О. С. Бондаренко, О. М. Резнік, Н. Москаленко, К. Дідківська)	Посилення взаємодії між суб'єктами державного та первинного фінансового моніторингу, розвиток інформаційного обміну, гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами, розширення міжнародної співпраці та адаптація системи до нових фінансових і безпекових викликів.	Підвищення ефективності фінансового моніторингу, зміцнення фінансової безпеки держави, удосконалення міжвідомчої взаємодії та забезпечення прозорості фінансових процесів.
Оцінювання ефективності фінансового моніторингу (В. Коваленко, О. Шевцова, С. Шелудько, О. Мацьків, С. Азаренков)	Запровадження інтегрального оцінювання результативності фінансового моніторингу, розвиток ризик-орієнтованого управління, удосконалення інформаційної інфраструктури та координації між суб'єктами фінансового контролю.	Об'єктивне оцінювання результативності системи, своєчасне виявлення ризиків та підвищення ефективності управління публічними фінансами.
Цифрова трансформація фінансового моніторингу (О. В. Лега, Н. А. Канцедаль, Т. В. Прийдак, В. Ф. Піхоцький, О. М. Піхоцька, О. С. Процик)	Інтеграція цифрових платформ, автоматизованого моніторингу, відкритих даних, FMIS, Big Data, блокчейну, європейських цифрових стандартів, розвиток електронної взаємодії та кіберзахисту інформаційних систем.	Підвищення прозорості використання публічних коштів, оперативності контролю, цифрової стійкості інформаційних систем та ефективності фінансового управління.
Інтелектуалізація фінансового моніторингу (Е. Халфорд, І. Гібсон, М. Ньюфілд, М. Дханвала, Л. Моура, А. Баркауї, Р. Паєр)	Використання технологій штучного інтелекту, машинного навчання, Big Data, Explainable AI (XAI), автоматизованого оцінювання ризиків та інтелектуальної аналітики фінансових операцій.	Підвищення точності виявлення фінансових ризиків, скорочення часу аналізу інформації, оптимізація контрольних процедур та підвищення довіри до цифрових систем фінансового моніторингу.
Розвиток інтелектуальної аналітики та систем раннього попередження (К. Боудт, О. Дельмарсель, П. Рінгут)	Використання медіамоніторингу, великих мовних моделей (LLM), технологій обробки природної мови (NLP), аналізу відкритих джерел інформації та систем раннього попередження для оцінювання фінансових ризиків.	Підвищення оперативності виявлення потенційних загроз, посилення аналітичної підтримки органів фінансового контролю та підвищення якості управлінських рішень.
Data-driven управління публічними фінансами (Д. В. Козенков, О. О. Каут, Г. В. Шпортько)	Інтеграція штучного інтелекту, цифрових платформ, KPI, аналітичних інструментів та CivicTech-рішень у процес управління публічними фінансами для підтримки прийняття управлінських рішень.	Підвищення обґрунтованості управлінських рішень, прогнозування фінансових ризиків, забезпечення прозорості, підзвітності та ефективності публічного управління.

Джерело: сформовано авторами на основі [10-20]

Як бачимо, сучасні дослідження вже не обмежуються розглядом фінансового моніторингу як окремого елемента фінансового контролю, а зосереджені на визначенні напрямів його подальшого розвитку в умовах цифрової трансформації публічних фінансів. М. Уткіна та ін. [12, с. 1019–1027], а також Н. Москаленко і К. Дідківська [13, с. 51–58] основну увагу приділяють інституційному розвитку системи фінансового моніторингу. Автори обґрунтовують необхідність посилення взаємодії між суб'єктами державного та первинного фінансового моніторингу, розвитку інформаційного обміну, гармонізації законодавства з міжнародними стандартами та зміцнення міжнародного співробітництва у сфері фінансової безпеки.

Питання оцінювання ефективності функціонування системи фінансового моніторингу розкривають В. Коваленко та ін. [14, с. 353–370]. Науковці акцентують увагу на необхідності використання інтегральних показників результативності, розвитку ризик-орієнтованого управління та вдосконалення інформаційної інфраструктури, що дозволяє об'єктивніше оцінювати ефективність функціонування всієї системи. Напрями цифрової трансформації фінансового моніторингу розглядають О. Лега та ін. [15], В. Піхоцький [19, с. 150–162], О. Піхоцька та О. Процик [20, с. 123–129]. У їхніх дослідженнях ключова увага приділяється інтеграції цифрових платформ, автоматизації контрольних процедур, використанню відкритих даних, інформаційних

систем управління державними фінансами (FMIS), технологій Big Data та забезпеченню кіберзахисту фінансової інформації. Подальший розвиток теоретичних засад функціонування системи фінансового моніторингу пов'язаний із використанням технологій штучного інтелекту. Е. Халфорд та ін. [17, с. 30–49], а також Л. Моура та ін. [18] обґрунтовують доцільність застосування штучного інтелекту, машинного навчання, пояснюваного штучного інтелекту (XAI) та інтелектуальної аналітики для автоматизованого оцінювання фінансових ризиків і підвищення якості прийняття управлінських рішень. Окремий напрям досліджень представлений роботами К. Боудт та ін. [16], які пропонують використовувати системи раннього попередження, аналіз відкритих джерел інформації, технології обробки природної мови та великі мовні моделі для оперативного виявлення потенційних фінансових загроз. Завершує еволюцію сучасних підходів концепція Data-driven управління публічними фінансами, запропонована Д. Козенковим та ін. [10, с. 289–296]. Автори розглядають фінансовий моніторинг як складову цифрової екосистеми публічного управління, у якій аналітичні платформи, штучний інтелект, цифрові сервіси та показники ефективності інтегруються в єдину систему підтримки управлінських рішень.

Таким чином, сучасні наукові підходи до еволюції сутності та ролі фінансового моніторингу демонструють послідовний перехід від удосконалення окремих його функцій до формування інтегрованої цифрової екосистеми, у якій поєднуються інсти-

туційні механізми, ризик-орієнтоване управління, цифрові технології, інтелектуальна аналітика та інформаційна підтримка прийняття управлінських рішень. Узагальнення цих взаємозв'язків та місця фінансового моніторингу в системі цифрового врядування представлено на рис. 2.

Ілюстративне зображення показує, що розвиток цієї концепції відбувався шляхом переходу від традиційного розуміння фінансового моніторингу як інструменту контролю за дотриманням законодавства до його трактування як складової цифрового управління публічними фінансами.

На кожному етапі розширювалися не лише функції фінансового моніторингу, а й його інформаційні можливості, аналітичний інструментарій та роль у системі державного управління. У сучасній парадигмі фінансовий моніторинг вже не обмежується виявленням фінансових порушень. Він виконує функції безперервного збору, інтеграції, аналізу та прогнозування фінансових даних, забезпечуючи своєчасне виявлення ризиків, інформаційно-аналітичну підтримку управлінських рішень, підвищення прозорості використання публічних фінансів і зміцнення фінансової безпеки держави. Визначальну роль у цьому процесі відіграють цифрові технології, технології штучного інтелекту, великі дані та сучасні аналітичні інструменти, які забезпечують перехід від реактивного контролю до превентивного управління ризиками.

Практична цінність проведеного дослідження полягає в узагальненні еволюції теоретичних засад

Традиційна парадигма

- Фінансовий моніторинг як інструмент контролю та дотримання законодавчих вимог

Безпекова парадигма

- Фінансовий моніторинг як механізм забезпечення фінансової безпеки та управління ризиками

Цифрова парадигма

- Фінансовий моніторинг як цифрова система безперервного збору, інтеграції та аналізу даних

Інтелектуальна парадигма

- Фінансовий моніторинг із використанням AI, Big Data, Machine Learning, прогновної та ризик-орієнтованої аналітики

Сучасна парадигма

- Фінансовий моніторинг як складова цифрового управління публічними фінансами, що забезпечує інформаційно-аналітичну підтримку прийняття управлінських рішень

Рис. 2. Узагальнення трансформації теоретичних засад фінансового моніторингу

Джерело: сформовано авторами на основі [10-20]

фінансового моніторингу та систематизації сучасних напрямів його розвитку в умовах цифрової трансформації публічних фінансів. Запропоновані узагальнення можуть бути використані як теоретична основа для подальших досліджень цифровізації фінансового моніторингу, а також під час удосконалення механізмів інформаційно-аналітичної підтримки управління публічними фінансами, розвитку ризик-орієнтованих підходів і впровадження сучасних цифрових технологій у діяльність органів фінансового контролю.

Висновки. Проведений аналіз показав еволюцію теоретичних підходів до визначення сутності й ролі фінансового моніторингу від його розуміння як інструменту контролю за фінансовими операціями до складової цифрового управління публічними фінансами. Узагальнення наукових підходів дало

змогу систематизувати основні етапи розвитку концепцій фінансового моніторингу, визначити зміну його функціонального призначення та виокремити сучасні напрями розвитку, пов'язані з ризик-орієнтованим управлінням, цифровізацією, використанням технологій штучного інтелекту, Big Data, машинного навчання та інтелектуальної аналітики. Запропоновані узагальнення відображають місце фінансового моніторингу в системі цифрового врядування та його роль в інформаційно-аналітичному забезпеченні прийняття управлінських рішень у сфері публічних фінансів.

Перспективи подальших досліджень доцільно пов'язати з розробленням моделей інтеграції технологій штучного інтелекту та цифрових платформ у систему фінансового моніторингу публічних фінансів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Сінковський М. І., Борзенкова О. Д., Нікулін Д. Ю. Впровадження фінансових технологій у процеси управління державними фінансами в умовах цифровізації. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 11. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15519523>
2. Столяренко О., Яценко О. Сучасні тенденції розвитку системи фінансового моніторингу України. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 4 (55). С. 14–20. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-55-2>.
3. Сочка К. Фінансовий моніторинг в Україні: організаційно-правові засади та завдання в контексті сучасних викликів. *Acta Academiae Beregasiensis. Economics*. 2025. Vol. 1, No. 11. P. 442–457. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2025-11-442-457>.
4. Карапетян О., Колодійчук О., Чапельський Я. Фінансовий моніторинг у системі державного фінансового контролю та правові засади його здійснення в Україні. *Економіка. Фінанси. Право*. 2025. № 1. С. 6–9. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2025.1.1>.
5. Jensen R. I. T., Ferwerda J., Jørgensen K. S. et al. A Synthetic Data Set to Benchmark Anti-Money Laundering Methods. *Scientific Data*. 2023. Vol. 10. Art. 661. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41597-023-02569-2>.
6. Rodríguez Valencia L., Ochoa Arellano M. J., Gutiérrez Figueroa S. A., Mur Nuño C., Monsalve Piqueras B., Corrales Paredes A. d. V., Bemposta Rosende S., López López J. M., Puertas Sanz E., Levi Alfaroviz A. A Systematic Review of Artificial Intelligence Applied to Compliance: Fraud Detection in Cryptocurrency Transactions. *Journal of Risk and Financial Management*. 2025. Vol. 18, No. 11. Art. 612. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm18110612>.
7. Aguele E. Implementation of the Risk-Based Approach in CDD and Its Impact on the Financial Inclusion of Nigerian and Pakistani Students. *Journal of Economic Criminology*. 2025. Vol. 8. Art. 100163. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jeconc.2025.100163>.
8. Riccardi M. A Data-Driven Approach to Measure Money Laundering Risk and Its Relationship with Corruption. *Journal of Economic Criminology*. 2025. Vol. 10. Art. 100184. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jeconc.2025.100184>.
9. Wang G. Intelligent Path for Constructing Financial Risk Monitoring Mechanism Under the Big Data Environment. *International Journal of Decision Support System Technology*. 2025. Vol. 17, Iss. 1. DOI: <https://doi.org/10.4018/IJDSST.389193>.
10. Козенков Д. Є., Каут О. О., Шпортько Г. В. Цифровий фінансовий моніторинг як інструмент прийняття рішень у публічному управлінні. *Економічний простір*. 2025. № 200. С. 289–296. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.200.289-296>.
11. Денисовець Ю. М. Інституційні відмінності та спільні характеристики фінансового контролю, аудиту і моніторингу у публічному секторі. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. № 4 (110). С. 222–228. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2024-4\(110\)-222-228](https://doi.org/10.26642/ema-2024-4(110)-222-228).
12. Utkina M. S., Bondarenko O. S., Reznik O. M. The Place and The Role of Financial Monitoring in Anti-Money Laundering System. *Eduvest – Journal of Universal Studies*. 2023. Vol. 3, № 5. P. 1019–1027. DOI: <https://doi.org/10.59188/eduvest.v3i5.821>.
13. Moskalenko N., Didkivska K. Financial Monitoring in Ukraine. *Збірник наукових праць Державного податкового університету*. 2025. Вип. 1. С. 51–58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2617-5940.1.2025.8>.
14. Kovalenko V., Shevtsova O., Sheludko S., Matskiv O., Azarenkov S. Effectiveness of the Regulatory Enforcement for AML in Ukraine: Is It All Quiet on the Financial Front? *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2024. Vol. 6. № 59. P. 353–370. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.6.59.2024.4550>.
15. Лєга О. В., Канцєдал Н. А., Прийдак Т. В. Цифровізація обліку і податкового адміністрування: трансформація ризиків та інструментів контролю в умовах євроінтеграції. *Економіка та суспільство*. 2026. № 86. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/D2026-86-237>.
16. Boudt K., Delmarcelle O., Ringoot P. A News Monitoring System to Detect Relevant News for the Anti-Money Laundering Supervision of Financial Institutions. *Risk Sciences*. 2025. Vol. 1. Article 100018. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.risk.2025.100018>.
17. Halford E., Gibson I., Newfield M., Dhanwala M. Developing a Scoring Model for Managing Money Laundering Transactions Using Machine Learning. *Journal of Money Laundering Control*. 2025. Vol. 28. № 7. P. 30–49. DOI: <https://doi.org/10.1108/JMLC-09-2024-0152>.

18. Moura L., Barcaui A., Payer R. AI and Financial Fraud Prevention: Mapping the Trends and Challenges Through a Bibliometric Lens. *Journal of Risk and Financial Management*. 2025. Vol. 18. № 6. Art. 323. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm18060323>.
19. Піхоцький В. Ф. Еволюція механізмів державного фінансового контролю в умовах цифрової трансформації. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2025. Вип. 47. С. 150–162. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/1844>.
20. Піхоцька О. М., Процик О. С. Цифрова трансформація системи публічних фінансів як чинник підвищення фінансової прозорості держави. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2025. Вип. 46. С. 123–129. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/1772>.

REFERENCES:

1. Sinkovskiy M. I., Borzenkova O. D., Nikulin D. Yu. (2025) Vprovadzhennia finansovykh tekhnolohii u protsesy upravlinnia derzhavnymy finansamy v umovakh tsyfrovizatsii [Implementation of Financial Technologies in Public Finance Management under Digitalization]. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk – Current Issues of Economic Sciences*, no. 11. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15519523>.
2. Stoliarenko O., Yatsenko O. (2025) Suchasni tendentsii rozvytku systemy finansovoho monitorynhu Ukrainy [Current Trends in the Development of the Financial Monitoring System of Ukraine]. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable Economic Development*, no. 4(55), pp. 14–20. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-55-2>.
3. Sochka K. (2025) Finansovy monitorynh v Ukraini: orhanizatsiino-pravovi zasady ta zavdannia v konteksti suchasnykh vyklykiv [Financial Monitoring in Ukraine: Organizational and Legal Foundations and Tasks in the Context of Contemporary Challenges]. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, vol. 1, no. 11, pp. 442–457. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2025-11-442-457>.
4. Karapetian O., Kolodiichuk O., Chapelskiy Ya. (2025) Finansovy monitorynh u systemi derzhavnoho finansovoho kontroliu ta pravovi zasady yoho zdiisnennia v Ukraini [Financial Monitoring in the System of State Financial Control and the Legal Framework for Its Implementation in Ukraine]. *Ekonomika. Finansy. Pravo – Economy. Finances. Law*, no. 1, pp. 6–9. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2025.1.1>.
5. Jensen R. I. T., Ferwerda J., Jørgensen K. S. et al. (2023) A Synthetic Data Set to Benchmark Anti-Money Laundering Methods. *Scientific Data*, vol. 10, article 661. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41597-023-02569-2>.
6. Rodríguez Valencia L., Ochoa Arellano M. J., Gutiérrez Figueroa S. A., Mur Nuño C., Monsalve Piqueras B., Corrales Paredes A. d. V., Bemposta Rosende S., López López J. M., Puertas Sanz E., Levi Alfaroviz A. (2025) A Systematic Review of Artificial Intelligence Applied to Compliance: Fraud Detection in Cryptocurrency Transactions. *Journal of Risk and Financial Management*, vol. 18, no. 11, article 612. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm18110612>.
7. Aguele E. (2025) Implementation of the Risk-Based Approach in CDD and Its Impact on the Financial Inclusion of Nigerian and Pakistani Students. *Journal of Economic Criminology*, vol. 8, article 100163. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jeconc.2025.100163>.
8. Riccardi M. (2025) A Data-Driven Approach to Measure Money Laundering Risk and Its Relationship with Corruption. *Journal of Economic Criminology*, vol. 10, article 100184. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jeconc.2025.100184>.
9. Wang G. (2025) Intelligent Path for Constructing Financial Risk Monitoring Mechanism Under the Big Data Environment. *International Journal of Decision Support System Technology*, vol. 17, iss. 1. DOI: <https://doi.org/10.4018/IJDSST.389193>.
10. Kozenkov D. V., Kaut O. O., Shportko H. V. (2025) Tsyfrovyi finansovy monitorynh yak instrument pryiniattia rishen u publichnomu upravlinni [Digital Financial Monitoring as a Decision-Making Tool in Public Administration]. *Ekonomichniy prostir – Economic Scope*, no. 200, pp. 289–296. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.200.289-296>.
11. Denysovets Yu. M. (2024) Instytutsiini vidminnosti ta spilni kharakterystyky finansovoho kontroliu, audytu i monitorynhu u publichnomu sektori [Institutional Differences and Common Characteristics of Financial Control, Audit and Monitoring in the Public Sector]. *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia – Economics, Management and Administration*, no. 4(110), pp. 222–228. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2024-4\(110\)-222-228](https://doi.org/10.26642/ema-2024-4(110)-222-228).
12. Utkina M. S., Bondarenko O. S., Reznik O. M. (2023) The Place and The Role of Financial Monitoring in Anti-Money Laundering System. *Eduvest – Journal of Universal Studies*, vol. 3, no. 5, pp. 1019–1027. DOI: <https://doi.org/10.59188/eduvest.v3i5.821>.
13. Moskalenko N., Didkivska K. (2025) Financial Monitoring in Ukraine. *Zbirnyk naukovykh prats Derzhavnoho podatkovoho universytetu – Collection of Scientific Papers of the State Tax University*, vol. 1, pp. 51–58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2617-5940.1.2025.8>.
14. Kovalenko V., Shevtsova O., Sheludko S., Matskiv O., Azarenkov S. (2024) Effectiveness of the Regulatory Enforcement for AML in Ukraine: Is It All Quiet on the Financial Front? *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, vol. 6, no. 59, pp. 353–370. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.59.2024.4550>.
15. Leha O. V., Kantsedal N. A., Pryidak T. V. (2026) Tsyfroviizatsiia obliku i podatkovoho administruvannia: transformatsiia ryzykiv ta instrumentiv kontroliu v umovakh yevrointehratsii [Digitalization of Accounting and Tax Administration: Transformation of Risks and Control Instruments under European Integration]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, no. 86. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/D2026-86-237>.
16. Boudt K., Delmarcelle O., Ringoot P. (2025) A News Monitoring System to Detect Relevant News for the Anti-Money Laundering Supervision of Financial Institutions. *Risk Sciences*, vol. 1, article 100018. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.risk.2025.100018>.
17. Halford E., Gibson I., Newfield M., Dhanwala M. (2025) Developing a Scoring Model for Managing Money Laundering Transactions Using Machine Learning. *Journal of Money Laundering Control*, vol. 28, no. 7, pp. 30–49. DOI: <https://doi.org/10.1108/JMLC-09-2024-0152>.

18. Moura L., Barcaui A., Payer R. (2025) AI and Financial Fraud Prevention: Mapping the Trends and Challenges Through a Bibliometric Lens. *Journal of Risk and Financial Management*, vol. 18, no. 6, article 323. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm18060323>.
19. Pikhotskyi V. F. (2025) Evoliutsiia mekhanizmv derzhavnoho finansovoho kontroliu v umovakh tsyfrovoy transformatsii [Evolution of Public Financial Control Mechanisms under Digital Transformation]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava. Serii ekonomichna. Serii yurydychna – Scientific Notes of Lviv University of Business and Law. Economic Series. Legal Series*, vol. 47, pp. 150–162. Available at: <https://nzlulp.org.ua/index.php/journal/article/view/1844> (accessed July 4, 2026).
20. Pikhotska O. M., Protsyk O. S. (2025) Tsyfrova transformatsiia systemy publichnykh finansiv yak chynnyk pidvyshchennia finansovoi prozorosti derzhavy [Digital Transformation of the Public Finance System as a Factor in Enhancing State Financial Transparency]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava. Serii ekonomichna. Serii yurydychna – Scientific Notes of Lviv University of Business and Law. Economic Series. Legal Series*, vol. 46, pp. 123–129. Available at: <https://nzlulp.org.ua/index.php/journal/article/view/1772> (accessed July 4, 2026).

Дата надходження статті: 17.07.2026

Дата прийняття статті до публікації: 18.08.2026

Дата публікації статті: 28.08.2026